
NARODNA BIBLIOTEKA SRBIJE U PROJEKTU „EVROPSKA BIBLIOTEKA“ TEL – THE EUROPEAN LIBRARY

Vesna Injac

Narodna biblioteka Srbije, Beograd

UDK 021.64:027.54(4):004.9"1987/2007"
UDK 027.54:004.9(497.11)"2005/2007"

CENL

Konferencija direktora nacionalnih biblioteka Evrope (CENL – Conference of European National Librarians) osnovana je neformalno 1987. godine u Portugalu, na sastanku direktora nekoliko nacionalnih biblioteka Evrope. Od 1999. godine registrovana je u Holandiji kao fondacija 45 nacionalnih biblioteka iz 43 evropske zemlje (Italija i Rusija imaju po dve biblioteke članice). CENL deluje po holandskom zakonodavstvu, ima svoj statut i ostale prateće pravne dokumente.

Tokom dvadesetogodišnjeg postojanja CENL-a, nacionalne biblioteke Evrope zajednički realizuju mnoge značajne projekte: Gabriel - Gateway and Bridge to Europe's National Libraries – Kapija i most ka evropskim nacionalnim bibliotekama; MACS - Multilingual access to subjects – Višejezički pristup

predmetima pomoću povezivanja predmetnih odrednica na engleskom, francuskom i nemačkom jeziku; MSAC – Multilingual Subject Access to Catalogues of National Libraries – Višejezički predmetni pristup katalozima nacionalnih biblioteka; Web Harvesting – skladištenje web informacija u nacionalnim bibliotekama Evrope; Evropski DOI - European Digital Object Identifier – izgradnja evropske baze informacija o digitalnim dokumentima; TEL - The European Library – Evropska biblioteka; TEL -ME-MOR - projekat čiji je cilj da potpuno uključi u Evropsku biblioteku nacionalne biblioteke novih članica Evropske unije; EDL – European Digital Library – Evropska digitalna biblioteka.

Narodna biblioteka Srbije (NBS) postala je članica CENL-a u septembru 2003. godine, pošto je naša zemlja ostvarila neophodan uslov i postala članica Saveta Evrope.

POČECI RADA NA TEL-U

Među gorepomenutim projektima svakako je u pogledu do sada ostvarenih rezultata najznačajniji projekat „Evropska biblioteka“ – TEL. Tokom perioda 2001–2004, projekat je realizovan kao prateći program u okviru Petog okvirnog programa za razvoj

informacionog društva i tehnologija Evropske unije. U tom periodu njegovu realizaciju su finansirale Evropska komisija i članice CENL-a. Od 2005. godine projekat finansiraju članice CENL-a, to jest evropske nacionalne biblioteke – punopravni partneri u projektu TEL.

U prvoj fazi realizacije od 2001. do 2004. godine u projekat su uključene biblioteke pokretači TEL projekta iz devet zemalja: Francuske, Nemačke, Velike Britanije, Italije, Portugala, Finske, Holandije, Švajcarske i Slovenije. Od 2005. godine punopravni partneri u projektu postaju i nacionalne biblioteke iz još tri zemlje – iz Austrije, Hrvatske i Srbije. Kroz projekat TEL -MEMOR u Evropsku biblioteku se do kraja 2006. godine uključuju i nacionalne biblioteke iz još devet zemalja, novih članica Evropske unije: Češke Republike, Kipra, Estonije, Mađarske, Letonije, Litvanije, Malte, Poljske i Slovačke. Nove članice punopravni partneri do kraja 2006. godine postaju i nacionalne biblioteke iz Danske i Rusije. Kroz projekat Evropske digitalne biblioteke, u Evropsku biblioteku uključuju se tokom 2007. godine i nacionalne biblioteke iz još devet zemalja: Belgije, Grčke, Islanda, Irske, Lihtenštajna, Luksemburga, Norveške, Španije i Švedske. Sveukupan rezultat jeste da će do kraja 2007. godine status punopravnih partnera u TEL projektu imati trideset dve od četrdeset pet članica CENL-a.

TEL portal sadrži pet segmenata: Pretraživanje, Zbirke, Trezor, Biblioteke i Organizacija. Punopravni partneri projekta imaju pravo da na portal TEL-a uključe svoje kataloge i digitalne zbirke, a osnovni partneri imaju pravo da uključe osnovne informacije o svojim bibliotekama u segment Biblioteke i izbor iz svoje digitalne baštine u segment Trezor.

Kancelarija TEL projekta otvorena je 2004. godine u Kraljevskoj biblioteci Holandije u Hagu. U njoj su u početku bila angažovana samo tri stručnjaka, da bi do sredine 2007. godine u stalnom radnom odnosu bilo ukupno 10 stručnjaka različitih profila.

VIZIJA I MISIJA PROJEKTA TEL

Evropska biblioteka predstavlja web servis koji nudi pristup kombinovanim izvorima – knjigama, časopisima, novinama, multimedijalnim izvorima, i u digitalnom i u tradicionalnom obliku, koji se čuvaju u svih 45 nacionalnih biblioteka.

Vizija Evropske biblioteke jeste da obezbedi podjednak pristup i da promoviše razumevanje među evropskim zemljama, kao i da čitavom svetu ponudi bogatstvo i raznolikost evropskog znanja, kulture i baštine. Evropska biblioteka predstavlja vrata ka svetu znanja, informacija i kulture svih evropskih nacionalnih biblioteka.

Evropska biblioteka namenjena je svim građanima Evrope, ali i sveta, kako stručnjacima tako i običnim građanima kojima je potreban potpun, ali i jednostavan način pristupa bibliotečkoj građi koja se čuva u evropskim nacionalnim bibliotekama. Evropska biblioteka treba da privuče i istraživače iz svih oblasti znanja, s obzirom da će njene kolekcije obuhvatati sve oblasti znanja i sve naučne discipline. Ona predstavlja jedinstven i jednostavan put ka evropskim kulturnim, naučnim i umetničkim izvorima.

Osnovni ciljevi projekta „Evropske biblioteke“ su sledeći:

- › izgradnja zajedničkog elektronskog kataloga evropskih nacionalnih biblioteka, koji će biti pretraživ na svim jezicima punopravnih saradnika (segment Pretraživanje),
- › postavljanje digitalnih zbirki svih nacionalnih biblioteka Evrope (segment Zbirke),
- › izgradnja Internet portala sa najznačajnijim informacijama o evropskim nacionalnim bibliotekama (segment Biblioteke, proistekao iz prethodnog projekta Gabriel),
- › virtuelna izložba „Trezor evropske kulturne baštine“ (segment Trezor).

Preko TEL portala trenutno su dostupni katalozi i digitalne zbirke punopravnih partnera (23), u segmentima Pretraživanje i Zbirke, kao i osnovne informacije i trezori svih 45 članica CENL-a, u segmentima Biblioteke i Trezor. TEL portal tako omogućuje pretraživanje ukupno preko 150 miliona jedinica, na dvadeset jezika. Od ukupno 250 digitalnih zbirki evropskih nacionalnih biblioteka, njih 160 su pretražive (*searchable collections*) preko centralnog indeksa TEL-a, a njih 90 je moguće samo pregledati preko datih linkova koji vode ka matičnim bibliotekama (*browse-only collections*).

NBS KAO PUNOPRAVNI PARTNER U TEL PROJEKTU

Posle okončanja prve faze realizacije projekta, početkom 2005. godine CENL upućuje poziv i drugim evropskim nacionalnim bibliotekama da postanu punopravni partneri u projektu. Prema odluci Upravnog odbora CENL-a od jula 2005. godine, punopravni partneri u TEL projektu postaju nacionalne biblioteke Austrije, Hrvatske i Srbije.

Da bi postala punopravni partner u projektu NBS je morala da ispuni određene zahteve, i da svoj rad usaglasi sa visokim standardima Evropske unije u pogledu primene informacionih tehnologija, digitalizacije nacionalne baštine i izgradnje automatske baze podataka i elektronskih kataloga. Status punopravnog partnera u projektu za NBS je predstavljao ogroman uspeh, uporediv možda jedino sa ulaskom naše zemlje u Evropsku uniju. To je veliko priznanje ne samo za Biblioteku već i za našu zemlju, jer se Srbija u tom trenutku nalazila među dvanaest odabranih evropskih zemalja punopravnih partnera u projektu TEL. Učešće NBS u TEL projektu finansijski su podržali Ministarstvo kulture Republike Srbije i Fond za otvoreno društvo.

Punopravnim partnerstvom u TEL projektu NBS je dobila i mogućnost da njeni stručnjaci neposredno

budu uključeni u sve aktivnosti, jer punopravno partnerstvo pored finansijskih podrazumeva i kadrovske resurse. Tako je upravnik NBS postao član Upravnog odbora TEL-a, a drugi stručnjaci NBS članovi TEL kontakt grupe i TEL Tehničke radne grupe. Na godišnjem nivou, u sedištu TEL projekta u Kraljevskoj biblioteci Holandije u Hagu, ili u nekoj drugoj evropskoj nacionalnoj biblioteci, održavaju se redovni sastanci svih radnih tela projekta: dva sastanka Upravnog odbora, dva TEL kontakt grupe, dva „fizička“ sastanka i od 2007. godine dva virtuelna sastanka Tehničke radne grupe. Svim sastancima stručnjaci NBS redovno prisustvuju i na njima aktivno učestvuju.

PRETRAŽIVE DIGITALNE KOLEKCIJE NBS U TEL-u

U periodu od jula 2005. do aprila 2007. godine NBS je na TEL portal uključila ukupno 10 kolekcija, od kojih su pet njih pretražive, a pet samo za pregled preko linkova koji vode na sajt NBS. Od pet pretraživih kolekcija, uzajamni katalog COBIB.SR komunicira sa portalom preko protokola Z39.50, a četiri digitalne kolekcije su OAI kompatibilne.

Uzajamni katalog COBIB.SR sa preko 1,7 miliona bibliografskih zapisa pretraživ je preko TEL portala. Zahvaljujući dobroj saradnji sa IZUM-om iz Maribora i Britanskom nacionalnom bibliotekom, na serveru NBS je u oktobru 2005. instaliran međunarodni standardni komunikacioni protokol Z39.50 koji omogućava pretraživanje celokupnog uzajamnog kataloga. Kao što je poznato, uzajamni katalog Cobib. Sr izgrađen je na bazi elektronskog kataloga Biblioteke Matice srpske, kojem su pridruženi elektronski katalozi NBS, Univerzitetske biblioteke „Svetozar Marković“ i JUBIN-a. U izgradnji uzajamnog kataloga trenutno učestvuje preko 60 biblioteka iz Srbije. Preko portala „Evropske biblioteke“ uzajamni katalog je moguće simultano pretraživati zajedno sa katalogima preostale 22 evropske nacionalne biblioteke.

Srpska dečja digitalna biblioteka predstavlja jedinstvenu digitalnu kolekciju od 130 dečjih knjiga iz srpske književnosti. Nacionalni uređivački odbor, sastavljen od profesora dečje književnosti i bibliotekara, odabrao je knjige za decu uzrasta od 3 do 13 godina koje po svom sadržaju, umetničkim, istorijskim i književnim vrednostima predstavljaju vrh srpske dečje književnosti. Projekat je realizovan u NBS 2004. godine, knjige su dostupne onlajn u pdf formatu preko sajta NBS od marta 2005. godine, a na TEL portal su postavljene početkom 2006. godine. Sve digitalne knjige su u boji i predstavljaju digitalne kopije originalnih štampanih knjiga. Izdavači iz Srbije su saradnici NBS u ovom značajnom nacionalnom projektu, jer su Biblioteci ustupili autorska prava za postavljanje celokupnih knjiga u punom tekstu na Internet prezentacije NBS i TEL-a. Projekat je proistekao iz šireg međunarodnog projekta Međunarodna dečja digitalna biblioteka (ICDL – International Children's Digital Library), čiji je cilj da u periodu od 2002. do 2007. godine izgradi digitalnu zbirku od 10.000 dečjih knjiga na 100 svetskih jezika. Sve knjige pojedinačno su pretražive preko portala TEL-a, jer se u centralnom registru Evropske biblioteke nalaze bibliografski zapisi za svaki naslov. Ova zbirka je OAI kompatibilna, a zapisi su u formatu XML automatski preuzeti u centralni registar.

DOI Serbia predstavlja bazu podataka sa člancima u punom tekstu dvanaest naučnih časopisa iz Srbije u periodu od 2002. do 2006. godine. Svi članci iz časopisa arhivirani su u elektronskom formatu, dostupni su onlajn u punom tekstu. Ovaj projekat realizovan je u saradnji Ministarstva za nauku i zaštitu životne sredine, izdavača časopisa i NBS. Kroz projekat je prvi put u Srbiji primenjen sistem DOI (Digital Object Identifier), to jest sistem dodele međunarodnih standardnih brojeva za digitalne dokumente. Naime, svaki članak u tim časopisima dobija svoj DOI broj, čime se na svetskoj mreži u velikoj meri povećava

vidljivost i dostupnost naučnih časopisa iz Srbije. Svi članci su indeksirani, a neki od njih i u poznatim svetskim indeksima kao što su *Web of Science* ili *Chemical Abstracts*. Povezivanje podataka o člancima, DOI brojeva i veb adresa obavlja se preko međunarodnog servisa CrossRef, sa kojim je NBS potpisala ugovor o saradnji. Tokom 2007. godine u ovu digitalnu zbirku biće uključeno još deset naslova domaćih naučnih časopisa. Svi članci pretraživi su preko portala TEL-a pojedinačno po naslovima i autorima, jer su bibliografski zapisi deo centralnog registra Evropske biblioteke. Njima se može direktno pristupiti i članci se mogu čitati u punom tekstu, jer su izgrađeni po principu otvorene arhive. Bibliografski zapisi izrađeni su u NBS, zbirka je OAI kompatibilna, a zapisi se redovno preuzimaju i ažuriraju na TEL portalu.

Svetogorska grafika predstavlja zbirku digitalnih kopija grafika iz svetogorskih manastira Hilandar, Vatoped, Simonopetra i Kutlumuš. NBS je u saradnji sa bratstvom manastira Hilandar i Hilendarskim savetom u Beogradu tokom osamdesetih i devedesetih godina prošlog veka pokrenula projekat štampanja halkografskih otisaka sa originalnih svetogorskih bakroreznih i bakropisnih ploča iz 18. i 19. veka i poseduje sva četiri štampana korpusa svetogorskih grafika. Bakrorezi pružaju pregled grafičke umetnosti na Svetoj Gori od početka 17. do kraja 19. veka, koja je ostala verna tradicionalnom vizantijskom slikarskom maniru. Zbirka sadrži 172 digitalna dokumenta. Svi dokumenti iz zbirke pretraživi su kroz centralni registar Evropske biblioteke. Bibliografski zapisi izrađeni su u NBS, a zbirka je OAI kompatibilna.

Zbirka pozorišnih plakata predstavlja digitalne slike pozorišnih plakata štampanih na teritoriji Srbije i Kraljevine Jugoslavije u periodu od sredine 19. veka do 1945. Svojim sadržajem plakati pružaju uvid u pozorišni život toga doba. Na njima su sačuvana imena ansambala, umetnika, reditelja, glumaca, dramskih

pisaca i njihovih komada koji su obeležili tadašnje teatarske sezone. Zbirka sadrži 559 digitalnih dokumenata. Svi dokumenti iz zbirke pretraživi su kroz centralni registar Evropske biblioteke. Bibliografski zapisi izrađeni su u NBS i zbirka je OAI kompatibilna.

DIGITALNE KOLEKCIJE NBS U TEL-u DOSTUPNE ZA PREGLEDANJE

Politika (1904–1941) sadrži digitalne slike stranica svih brojeva dnevnog lista Politika, od prvog broja koji je izašao 12. januara 1904. do poslednjeg predratnog od 6. aprila 1941. godine. Politika je jedini dnevni list na Balkanu koji izlazi u kontinuitetu od 1904. do danas, izuzev u periodima Prvog i Drugog svetskog rata, i predstavlja nezaobilaznu arhivsku građu za proučavanje istorije i kulture Srbije i Balkana u 20. veku. Pretraživanje zbirke moguće je po godinama, mesecima i datumima izlaženja. U saradnji NBS i kuće Politika, digitalna Politika za period 1904–1941. dostupna je onlajn preko Internet prezentacija NBS, Politike i TEL portala. Za sada je preko TEL portala omogućeno samo pregledanje Politike preko datog linka NBS, ali je planirano da se i Politika obradi tako da bude OAI kompatibilna i pretraživa kroz centralni registar Evropske biblioteke.

Tekuća bibliografija Srbije sadrži bibliografski popis svih vrsta građe i publikacija koje se tokom godine objave na teritoriji Republike Srbije. Od 2005. godine Tekuća bibliografija Srbije više se ne objavljuje kao štampano izdanje, već samo kao elektronsko izdanje dostupno onlajn. Ova digitalna zbirka obuhvata sva izdanja i sve serije tekuće bibliografije od 2003. godine do danas:

Monografske publikacije (4 sveske godišnje), Prevodi (godišnje), Zvanične publikacije - monografske (godišnje), Nekonjična građa (godišnje), Serijske publikacije (godišnje), Zvanične publikacije – serijske

(godišnje), Članci i prilozi u serijskim publikacijama (godišnje – tri serije). Preko TEL portala dostupan je link koji vodi direktno na sajt NBS, gde je zbirku moguće pretraživati u internom softveru, specijalno izrađenom za potrebe tekuće bibliografije. Za sada nema mogućnosti da zbirka kao OAI kompatibilna bude uključena u centralni registar Evropske biblioteke.

Katalog knjiga na jezicima jugoslovenskih naroda: 1868–1972 sadrži digitalne kopije štampanog kataloga objavljenog u periodu od 1975. do 1989. godine u 14 tomova. Zbirka sadrži oko 14.000 digitalnih slika, prvi je proizvod projekta retrospektivne konverzije kataloga, to jest prenosa štampanog kataloga u elektronsku bazu podataka. To je takozvani „slikovni katalog“ koji sadrži oko 350.000 bibliografskih zapisa za knjige objavljene u periodu 1868–1972. na jezicima jugoslovenskih naroda koje se nalaze u fondovima NBS. Katalog je pretraživ samo na osnovnom nivou po tomovima i autorima. Sa TEL portala vodi link na pregled i osnovno pretraživanje ovog kataloga.

Katalog knjiga na jezicima jugoslovenskih naroda: 1519–1867 sadrži digitalne kopije štampanog kataloga objavljenog 1973. godine. Sadrži oko 500 digitalnih slika, prvi je proizvod projekta retrospektivne konverzije kataloga, to jest prenosa štampanog kataloga u elektronsku bazu podataka. To je takozvani „slikovni katalog“ koji sadrži oko 3.000 bibliografskih zapisa knjiga na jezicima jugoslovenskih naroda, objavljenih u periodu od 1519. do 1867. godine, koje se nalaze u fondovima NBS. Katalog je pretraživ samo na osnovnom nivou – po autorima. Sa TEL portala vodi link na pregled i osnovno pretraživanje ovog kataloga.

Srpska bibliografija. Knjige. 1868–1944 sadrži digitalne kopije štampane srpske retrospektivne bibliografije za knjige. Bibliografija daje pregled knjiga

objavljenih u periodu od 1868. do 1944. godine koje se nalaze u bibliotekama širom sveta, a koje pripadaju sprskoj pisanoj kulturnoj baštini. Digitalna zbirka obuhvata sve do sada objavljene tomove, I–XVIII, sadrži preko 16.000 digitalnih slika i prvi je proizvod projekta retrospektivne konverzije, to jest takozvani „slikovni katalog“. U Bibliografiji se nalazi oko 90.000 bibliografskih zapisa. Pretraživa je na osnovnom nivou po tomovima i autorima. Sa TEL portala vodi link na pregled i osnovno pretraživanje ovog kataloga.

CILJEVI NBS 2007. GODINE

Prema precizno utvrđenom implementacionom planu, koji su tokom stručnih sastanaka zajednički utvrdili stručnjaci NBS i tima projekta TEL, tokom 2007. godine NBS će na portal Evropske biblioteke uključiti i sledeće digitalne kolekcije:

- › digitalnu kolekciju gramofonskih ploča na 78 obrtaja (oko 200 naslova),
- › digitalnu kolekciju ćirilskih rukopisa (oko 300 naslova),
- › časopis „Zenit“ 1921–1926.

Imajući u vidu činjenicu da je jedan od glavnih ciljeva TEL projekta multijezičnost, izuzetno bitan segment u radu jeste prevođenje. Tokom realizacije projekta u periodu 2005–2007. planirano je da svi interfejsi (uvodne stranice, upute o pretraživanju, pomoć, itd.) budu prevedeni na jezike punopravnih partnera. NBS je uradila sve tražene prevode u segmentima Pretraživanje i Zbirke, tako da trenutno postoji i verzija sajta Evropske biblioteke na srpskom jeziku, ravnopravno sa verzijama na 19 drugih jezika. Stručnjaci NBS trenutno prevode i opise svih 250 kolekcija dostupnih preko TEL portala, što je faza projekta koja bi trebalo da bude realizovana do kraja 2007. godine.

ROMSKA DIGITALNA BIBLIOTEKA

Na sastanku upravnog odbora TEL projekta, održanom u Kraljevskoj biblioteci u Holandiji u martu 2006. godine, prihvaćena je inicijativa upravnika NBS da naša biblioteka bude koordinator izgradnje evropske digitalne kolekcije na romskom jeziku. Inicijativa je posle prihvaćena i na CENL konferenciji održanoj u septembru 2006. u Sankt Peterburgu, tako da će se u projekat pored članica TEL projekta uključiti i sve članice CENL-a.

Ciljevi projekta su sledeći:

- › Izrada evropske bibliografije dela na romskom jeziku. Sve evropske nacionalne biblioteke treba da pošalju NBS i TEL koordinatorima bibliografije dela, u prvoj fazi samo knjiga, na romskom jeziku iz svojih elektronskih kataloga. Na osnovu tih pojedinačnih bibliografija biće kreirana jedinstvena evropska bibliografija dela na romskom jeziku, a potom i evropska baza podataka, OAI kompatibilna, koja će biti integrisana u centralni registar Evropske biblioteke.
- › Ustanovljenje uređivačkog odbora na evropskom nivou sastavljenog od eksperata za romsku kulturu, jezik i baštinu, čiji će zadatak biti da na osnovu dobijene evropske bibliografije sačini izbor građe koja će naknadno biti digitalizovana.
- › Digitalizacija odabrane građe na romskom jeziku vršiće se u NBS, ali po potrebi i u drugim nacionalnim bibliotekama Evrope.
- › Romska digitalna biblioteka biće dostupna preko TEL portala, kao i preko Internet prezentacije NBS. Na serverima će biti omogućeno dugotrajno čuvanje ove građe, a biće urađen i poseban softver za prezentaciju Romske digitalne biblioteke.
- › Sve nacionalne biblioteke će digitalizovati građu i kreirati metadata podatke, a NBS će voditi računa

da digitalna kolekcija na romskom jeziku u pogledu sadržaja i strukture zaista predstavlja kulturnu baštinu ove najznačajnije nacionalne manjine u Evropi.

Na sastanku TEL kontakt grupe, održane u decembru 2006. godine u Rimu, dogovoreno je da NBS po prvi put u Evropskoj biblioteci primeni Wiki tehnologiju, to jeste da napravi mali zaseban sajt u Wiki okruženju, na koji će sve članice CENL-a moći slobodno da pristupe i dodaju svoje romske bibliografije, kao i digitalne dokumente na romskom jeziku. Taj zadatak NBS je uspešno završila, tako da se na adresi http://www.digital.nbs.bg.ac.yu/romani/wiki/index.php/Main_Page trenutno nalaze sve bibliografije pristigle iz evropskih biblioteka (14), predlog članova uređivačkog odbora i demo kolekcija Romske digitalne biblioteke sa samo nekoliko digitalizovanih knjiga iz fondova NBS. Trenutno se vode i pregovori sa fondacijom Next Page iz Bugarske oko mogućeg donatorstva ove dragocene evropske romske digitalne biblioteke.

NBS – PRIMER NAJBOLJE PRAKSE TIMSKOG RADA

Na sastanku TEL koordinatora, održanog u martu 2006. u Nemačkoj nacionalnoj biblioteci u Frankfurtu, NBS je dobila i posebno priznanje od kolega iz jedanaest nacionalnih biblioteka Evrope, jer je pozvana da govori na temu „Srbija – najbolja praksa internog timskog rada“. Naime, u periodu od jula 2005. do marta 2006, pokazalo se da NBS radi najbolje kao tim na realizaciji projekta. To priznanje samo je dodatno uvećalo entuzijazam stručnjaka članova internog tima NBS. TEL tim NBS zaista predano radi na projektu Evropske biblioteke, jer sve svoje ciljeve i zadatke ispunjava na vreme, često i pre roka. TEL tim NBS ima svoju internu listu preko koje razmenjuje sve informacije vezane za projekat, kao i sve najnovije informacije iz Evrope i

sveta vezane za digitalne biblioteke. Pored toga, TEL tim NBS ima i neka svoja interna pravila:

- › svaki dan po 10 minuta za TEL,
- › svaki dan po 10 minuta za digitalne biblioteke,
- › svaki dan po 10 minuta za šale i smeh,
- › parola o doživotnom učenju preobražena u parolu o svakodnevnom učenju,
- › „blizanci u timu“ - za svaki zadatak zaduženo po dvoje ljudi,
- › na svaku elektronsku poruku odgovoriti u roku od 24 sata.

Pravila najbolje prakse timskog rada NBS pretočena su u pravila koja će poslužiti kao osnov rada svih TEL timova u drugim evropskim nacionalnim bibliotekama, kao i u bibliotekama budućim novim punopravnim partnerima.

INTERNET PORTAL EVROPSKIH BIBLIOTEKA

Treći segment realizacije projekta TEL podrazumeva izgradnju portala svih evropskih nacionalnih biblioteka – na kojem su date sve osnovne informacije o svim evropskim nacionalnim bibliotekama. Ovaj segment projekta već ranije je bio delimično realizovan kroz projekat Gabriel. Sada je portal unapređen, moguće je pretraživanje informacija na tri jezika – engleskom, francuskom i nemačkom, a u budućnosti je planirano da portal bude dostupan i na svim evropskim jezicima.

Na portalu se nalaze osnovne informacije o svakoj pojedinoj nacionalnoj biblioteci, istorijat biblioteke, osnovne funkcije biblioteke, obim kolekcija, informacije za korisnike o uslovima korišćenja građe i informacija; omogućen je direktan pristup nacionalnim tekućim bibliografijama, pojedinačnim Internet prezentacijama, te elektronskim i drugim onlajn izvorima.

Narodna biblioteka Srbije već je prisutna na ovom Internet portalu. Tako se tu nalaze sve osnovne

informacije o istoriji NBS, o njenim kolekcijama i njenim onlajn izvorima, o uzajamnom katalogu svih biblioteka Srbije, itd. Presentacija NBS za sada je urađena na tri jezika – na engleskom, francuskom i nemačkom, a u narednom periodu biće dostupna i na drugim evropskim jezicima.

TREZOR EVROPSKE BIBLIOTEKE

Četvrti segment realizacije TEL projekta podrazumeva izgradnju digitalne biblioteke Evrope, odnosno izgradnju trezora evropskih biblioteka u kojem će biti omogućen pristup dokumentima u punom tekstu. Cilj jeste da u trezor Evropske biblioteke budu uključena u digitalnom obliku najznačajnija dela kulturne baštine svih evropskih zemalja, da ona budu pretraživa po jedinstvenim ključevima i dostupna za sve korisnike širom sveta u punom tekstu.

Trenutno se na Internet portalu Evropske biblioteke nalazi prezentacija po pet najznačajnijih dokumenata nacionalne baštine iz svih evropskih nacionalnih biblioteka. NBS je iz svojih fondova odabrala pet najznačajnijih dokumenata, četiri rukopisa i jednu mapu grafika, digitalizovala ih, pripremila metadata podatke za njih i širi opis koji podrazumeva i kratak istorijat dokumenata. Tako se sada u evropskom trezoru nalaze sledeći dragoceni dokumenti u digitalnom obliku iz NBS:

- › Beogradski parimejnik, prva polovina 13. veka,
- › Dušanov zakonik – prizrenski prepis, 1515/25 g.,
- › Zbornik popa Dragolja, treća četvrtina 13. veka,
- › Zbornik srpskih žitija i Hilendarski tipik Taha Marka, 1370/75 g.,
- › Svetogorska grafika – Manastir Hilandar, 1757 g.

Na pristupnoj Internet stranici Evropske biblioteke svakodnevno se kao ilustracija digitalnog trezora postavlja po jedan digitalni dokument jedne od evropskih nacionalnih biblioteka.

IZVORI

1. Evropska biblioteka www.theeuropeanlibrary.org
2. Kancelarija Evropske biblioteke www.theeuropeanlibrary.org/contact
3. Pretraživanje Evropske biblioteke www.theeuropeanlibrary.org/portal/index.htm
4. Kolekcije Evropske biblioteke www.theeuropeanlibrary.org/collection
5. Trezor Evropske biblioteke www.theeuropeanlibrary.org/treasures
6. Konferencija direktora evropskih nacionalnih biblioteka www.cenl.org
7. Kraljevska biblioteka Holandije www.kb.nl
8. TEL-ME-MOR projekat www.telmemor.net
9. Projekat Evropske digitalne biblioteke www.edlproject.eu/
10. MACS projekat www.macs.cenl.org
11. Savet Evrope www.coe.int
12. Romska digitalna biblioteka u Wiki okruženju www.digital.nbs.bg.ac.yu/romani/wiki/index.php/Main_Page

Vesna Injac
Narodna biblioteka Srbije u projektu „Evropska biblioteka“
(TEL – The European Library)

Rezime

Tema ovog teksta je učešće Narodne biblioteke Srbije u radu na projektu „Evropska biblioteka“ (TEL – The European Library), kao najznačajnijem projektu CENL. Projekat „Evropska biblioteka“ predstavlja web servis koji nudi pristup kombinovanim izvorima, kako knjigama, časopisima i novinama, tako i multimedijalnim izvorima (u digitalnom i u tradicionalnom obliku), koji se čuvaju u 45 nacionalnih biblioteka. Prema odluci CENL-a od jula 2005. godine NBS je postala punopravni partner u ovom projektu. Od tada pa do aprila 2007. godine, NBS je na TEL portal uključila svojih 10 kolekcija. Prema precizno utvrđenom implementacionom planu, tokom 2007. godine NBS će na portal Evropske biblioteke uključiti nove digitalne kolekcije. Posebna pažnja u drugom delu teksta je

posvećena realizaciji projekta „Romska digitalna biblioteka“, čiji je koordinator NBS u okviru projekta TEL.

Vesna Injac

National Library of Serbia in The European Library project

Summary

The paper reports on participation of the National Library of Serbia (NLS) in The European Library (TEL) project which is the

most important project carried by the the Conference of European National Librarians (CENL). TEL is a Web service which offers access to combined sources of information held by 45 national libraries: books, journals, newspapers, as well as multimedia, both in print and electronic format. In July 2005 CENL decided to accept NLS as a full partner in the project. Until April 2007 NLS contributed 10 of its collections and by the end of the year more digital collections of NLS will be available through TEL portal, according to the precise implementation plan. The second part of this text particularly deals with realisation of "Romany digital book collection", a part of TEL project coordinated by NLS.